

ЕМОЦИОНАЛНО ПУЛСИРАЊЕ ПЕСМЕ

Драган Бошковић, *Ошаци*, Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, Краљево 2013

Прихватајући да се задатак песничког стварања између осталог односи на неговање особеног сензибилитета и доживљаја света, на тражење адекватног језичког израза и формалне организације песме, критичар ће с разлогом у четвртој по реду збирци поезије Драгана Бошковића (1970), *Ошаци*, уочити јасне сигнале развоја уметничке убедљивости. За разлику од претходних збирки, посебно *Исаије* (2006), у којој је на делу ватромет језика и метафора, као и потпуна ослобођеност песничких слика од учешћа у формирању јасније семантичке, па и емоционалне линије, и која не исказује наглашенију тежњу ка ефекту поентирања и заокруженијој структури, нова Бошковићева збирка на тим равнима представља песнички зрелије остварење. Свакако да се на плану језичке изражајности и фигуративности препознају трагови претходне поетике, али песма сада својим значењима, емоцијом и композиционим оквиром не иде ка херметичнијој већ ка отворенијој, комуникативнијој структури. Једноставно, на проблемском плану ова поезија је дисциплинованија, док је сагласје између слике и песничке емоције изведено далеко прецизније. Наспрам фрагментарне расутости песничких слика сада имамо њихову тежњу ка мисаоно-емоционалној усредсређености, чиме се стихови приближавају и јачем поентирајућем утиску него пре.

Подељена у девет циклуса, збирка *Ошаци* заправо је могла бити знатно структурно сведенија. Чини се да је довољно било организовати је у два или три циклуса, с обзиром на то да у њој постоји извесна мотивско-тематска фокусираност, но интенција песника вероватно је била усмерена ка томе да се оваквим издвајањем нагласе неке песме, посебно оне с краја. У првим циклусима присутна је тежња ка песничком тематизовању поетског стварања, језика, али и хришћанских мотива вере и љубави, што се код Бошковића не може тако лако разлучити.

У уводној песми „Када бих био песник”, која унеколико има особине и програмске, аутопоетичке песме, субјект трага за позицијом песника и песничког умећа, које као да није у домену само његове воље и свести, већ пре припада простору несвесног и сновидног. Тај потенцијал из наслова истиче жељу за песничким искуством, за писањем поезије, и управо тој чежњи за стиховима „поезија настаје” (да употребимо ту омиљену синтагму В. Карановића). Па ипак, повратак субјекта из ониричког простора не представља и прекид певања јер су и песма, и сан, и живот, увек аутобиографија: „Пробудио бих се опет у аутобиографији / (никада је и не напуштајући)”. Осим што је за Бошковићевог субјекта права песма чежња, и као таква вечно измичућа, она је – будући

аутобиографија – увек и одређена истина бића. Отуда је писање поезије увек и чин (само)исписивања идентитета, што се у Бошковићевом *Оцу* остварује као поезија утишане екстазе у којој се плодносно сусрећу емоција и имагинација, свеобухватност чежње и интензитет фрагмента, посебно оних с хришћанским реминисценцијама.

Својеврсна лирска исповед присутна у Бошковићевом *Оцу* у себи сабира лично и интимно, са оним цивилизацијским и културним. Његов субјект трагајући за идентитетом, песмом, смислом, управо исписује сопствени идентитет, своју песму и смисао, што у случају Бошковићевог песничког субјекта и није ништа друго до непрекидно преплитање аутобиографије и историје, чије метафоричке ране, као у песми „Божић 2011”, не зацељују, али зато настављају креативно да пулсирају. Осим ефектног сведочења о унутрашњој распетости, ови стихови имају и убедљив композициони развој, од реторичног ка метафоричном, од развијенијег ка сажетијем изразу, од приче ка загрцнутости, поентирајући завршним сликама које спајају духовно и душевно искуство, историју и егзистенцију.

Ово је поезија, дакле, која у себи непрекидно преплиће два поетичка тока. Један је онај који у себи садржи јасне трагове духовне и културне инспирације, док се у другом разазнају они елементи који зраче личним, интуитивним сведочењем. Управо оваквим укрштањем остварује се прави лирски ефекат стапања песника са предметом свога певања, у којем топоси културне и духовне повести постају делови идентитета самог песничког бића и обрнуто, развој и експресија интимне повести не може бити ваљано изнето без важних духовних оријентира наше цивилизације. Тако Бошковић ствара посебан поетски дискурс у којем се субјекат и традиција модернистички спајају и самопотврђују, али и где је стих постмодернистички свестан самог себе. То, дакако, поодавно није ништа ново у српској поезији, али нова је емоционалност која се из ових песама шири, и то захваљујући свежим метафоричким спрегавима и аутентичној имагинацији. Крећући најчешће из одређене позиције која преноси животну ситуацију, стање или став, песма кроз фигуративну експресију понире ка повесним тачкама првенствено хришћанске културе, одређујући тако контуре свог бића далеко више традицијом неголи савременошћу. То често понирање Бошковићевог субјекта, песме, језика, ка духовним коренима, добија епифанијску моћ у овим стиховима, при чему идентитет пре нагиње неухватљивом него стабилном одређењу, пре празнини него пуноћи, пре меланхолији него иронији.

Бошковићев осетљиви сензибилитет не може се тако лако одвојити од његове моћне и очућујуће песничке имагинације, која је колико смела, толико и свежа у спајању сфера и садржаја. Довољно је навести само нека фигуративна решења из стихова *Оца*, па препознати сву аутентичност и инвентивност оваквог поступка који је у функционалној

основи клијајуће емоције: „Спуштених плућа / плови мој брод без посаде”; „Бродови који тону на дно / као остарели љубавници после екстазе у сан”; „Сине мој, распукнуто зрно грожђа”; „Стајао је пријатељ, / бисер у шкољци вере”; „Моје вене су цеви оргуља”; „Муња / жила јесењег неба”; „Песма, / интимна жега срца”.

Стваралачки поступак у овој збирци често нагиње ка Елиотовој концепцији песме, где се, као у *Генисарету*, кроз симболику давања и примања, те низањем одговарајућих песничких слика, по сензибилитету надреалних и мистичних, визионарских и верујућих, иде ка сугерисању оне емоције која извире из песничке спознаје Бога. Такође, стихови у *Оцу* неретко се могу описати и као дискурс који се креће у оквирима екстазе и песничке грознице. Та врста поезије „под температуром” уочљива је и у повишеном тону субјекатског оглашавања, али и у ускомешаном садржају и шокантној перцепцији света, као на пример у песми „Имала је тужне очи”, где се сурово убиство тематизује кроз нарочиту лирску осетљивост, нежност и бол, али и језовито интуитивно разумевање са жртвом. Та продорна емоција и онеобичавајућа сликовитост и фигуративност, која остаје дуго да зрачи из текста пре него било какав експлицитнији смисао, приближава Бошковића експресионистичком и надреалистичком песничком наслеђу.

Како *Отац* одмиче, меланхоличан тон све упадљивије одзвања, и са последњим песмама постаје онај који доминира. Отуда осећање туге и неугасле чежње, потиштености и пригушеног немира, трошења и умора од живота. Углавном другачије од претходних, завршне песме („Блажена Иванка од Страхa”, „Тестамент”, „Сузе”, „Читати поезију”) осим своје дуже форме поседују семантичко-емоционалну прецизност и једну кохерентнију композицију. Песнички говор је континуиранији и повезанији, дисперзија значења постаје сведенија, композициона структура заокруженија, што можда говори о другачијој песничкој концентрацији и поетичкој линији која ће уследити након ове збирке. Тек, ове песме су продорније и дирљивије, личне у тону али и универзалне у емоцији, било да је у питању завршна песма, „Читати поезију”, која поезију открива као сакралну и дубоко интимну светковину, било да је у питању можда и једна од најлепших Бошковићевих песама, „Блажена Иванка од Страхa”, која је као елегична форма изграђена барем на двоструком доживљају: као жал песничког субјекта за мајком, али и као непрестана објава и виђење њене симболичке умрежености у свету. Пуно је у овим стиховима нежности, миља и топле метафоричности, где дирљива емоција бива појачана музичким, рефренским понављањима.

Ако је овом критичару допуштено да пожели правац даљег стварања и развоја Драгана Бошковића, онда би се он без пуно двоумљења

определио за онај низ песама којим *Отац* завршава. И рекло би се да се естетска вредност нове Бошковићеве збирке испољава управо на емоционалном плану, која у овом облику и интензитету не би била могућа без отворенијег субјекта, и то прави битну разлику у односу на претходно стварање у којем је субјект био далеко скривенији. У тој отворености и осетљивости лирског субјекта, у емоционалном пулсирању текста и ефектној фигуративности, у развијенијој песничкој форми и функционалним интертекстуалним дозивањима, овај критичар види праве смернице за остваривање пуног потенцијала Бошковићевог поетског сензибилитета.

Ђорђе ДЕСПИЋ